

CUMHURİYET DÖNEMİ YÜKSEKÖĞRETİM POLİTİKALARI VE GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

PROF. DR. TEMEL ÇALIK*

Giriş

Dünyada, bilgi toplumuna geçiş ile yaşanan gelişmeler küresel rekabette nitelikli insan gücünü önemli bir faktör haline getirmiştir. Bu süreç, gerek bilginin üretilmesi gerekse paylaşılmasında önemli rol üstlenen üniversitelerden beklentileri de artırmıştır. Bu nedenle yükseköğretim ilgi odağı hâline gelmiştir. Daha geniş yaş grubunda, daha fazla öğrenciye eğitim vermek, programlarını bilgi çağının gereklerine uygun hâle getirmek, nitelikli iş gücü yetiştirmek, toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmak, kamusal kaynakları beşerî sermaye hâline dönüştürmek ve beklentileri karşılayabilmek için yükseköğretime ilişkin çalışmalar yaygınlık kazanmıştır (Altınsoy 2011; Arslan 2005; Günay ve Günay 2011; Kavak 2011; Yavuz 2012; YÖK 2005; YÖK 2007).

2457 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda yükseköğretim "Millî eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümü" olarak tanımlanmaktadır (YÖK 1981).Yükseköğretim kurumları ise üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde

* Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

Günümüz yükseköğretim sistemini anlayabilmek, yapılan çalışmalara bilimsel açıdan yaklaşmak ve yorumlayabilmek için yükseköğretim tarihindeki bazı önemli gelişmeleri, izlenen politikaları neden ve sonuçları ile incelemek gerekmektedir.

yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır (YÖK 2001).

Günümüz yükseköğretim sistemini anlayabilmek, yapılan çalışmalara bilimsel açıdan yaklaşmak ve yorumlayabilmek için yükseköğretim tarihindeki bazı önemli gelişmeleri, izlenen politikaları neden ve sonuçları ile incelemek gerekmektedir. Politika bir amaca ulaşmak için belirlenen yol, nelerin, neden, nasıl yapıldığını ve sonucunda ne olduğunu anlama süreci olarak tanımlanabilir. Uygulanan politikaları ve sonuçlarını analiz ederek geleceğe yönelik tahminlerde bulunulabilir. Tahminler yoluyla bir vizyon oluşturulabilir, öngörülerde bulunulabilir, anlama ve kontrol kapasitesi genişletilebilir (Dunn 2003). Bu çalışmada cumhuriyetin ilanından itibaren

yükseköğretim tarihindeki önemli gelişmeler ele alınmış ve günümüze yansımaları tartışılmıştır.

1923 - 1950 Yılları Arası

Cumhuriyet öncesinde ülkemizdeki yükseköğretim kurumları denildiğinde daha çok medreseler anlaşılmaktadır. Cumhuriyetin devraldığı son Darülfunun Avrupa üniversitelerine benzer ilk yükseköğretim kurumu olarak 1846 yılında kurulmuştur. En son 1908'de açılan V. Darülfununa, 1919'da çıkarılan bir nizamname ile bilimsel özerklik verilmiş, 1924'te tüzel kişilik tanınmıştır (Akyüz 2008; Ataüenal1998). Cumhuriyetin ilanından sonra Darülfunun üzerinde önemle durulmuş ve bu kurumu değerlendirmek üzere davet edilen İsviçreli Profesör Albert Malche'nin 1932 yılındaki raporundan kısa bir süre sonra Mayıs 1933'te çıkarılan 2252 sayılı Kanun ile Darülfunun, İstanbul Üniversitesi adıyla yeniden düzenlenmiştir (Akyüz 2008).

Türkiye'nin ilk üniversite reformu olan "1933 Üniversite Reformunun" amacı, bilim üreten ve yayan en üst kurum olarak gerçek üniversiteyi ülkeye kazandırmaktır (Ataüenal 1998). Bu reform ile özerklik kaldırılmış, Darülfunun hocaları büyük ölçüde elenerek batıdan gelen hocalara öncelik tanınmıştır. Üniversite, fakülte, rektör ve dekan gibi kavramlar bu dönemde yerleşmiştir. Rektör, üniversiteyi temsil etmek,

üniversite yönetim ve eğitim öğretimini yürütmek ve denetlemek, üniversitenin diğer kurumlarla iletişimini sağlamak gibi yetkilerle donatılmıştır. Rektör, Millî Eğitim Bakanının önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından, dekanlar da rektörün önerisi üzerine Millî Eğitim Bakanınca atanmaktadır (Doğramacı 2007). 1946 yılına kadar da yükseköğretimin yönetimini Eğitim Bakanlığı üstlenmiştir. Buradan, bakanlığın etkili olduğu merkezî bir yönetim şeklinin oluşturulduğu dikkat çekmektedir.

1933 reformunu, 1946 yılında çıkan 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile 1960'da çıkarılan 115 ve 114 sayılı Kanunlar, 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ve son olarak 06 Kasım 1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu izlemiştir.

1933-1946 yılları arasında yükseköğretim kurumları yayılmaya başlamış birçok üniversite ve fakülte açılmıştır. Ankara'da 1925 yılında Hukuk Mektebi, 1926 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü, 1930 yılında Ziraat Enstitüsü, 1935'te Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi, 1943'te Fen Fakültesi, 1945'te Tıp Fakültesi kurulmuştur. 1946 yılında ise, yukarıda sözü edilen bazı mektep, fakülte ve enstitüler birleştirilerek Ankara Üniversitesi kurulmuştur. İstanbul'da ise 1944 yılında Yüksek Mühendis Mektebi yeniden yapılandırılarak İstanbul Teknik Üniversitesi adıyla faaliyetine devam etmiştir (Gürüz 2003).

Çok partili dönemin başlangıcı olan 1946 yılında üniversitenin ortak bir yasaya bağlanarak özerk bir yapıya kavuşturulması konusunda uzlaşmış ve 1946'da 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu çıkarılmıştır. Bu Kanun'a göre, üniversitelere özerklik ve tüzel kişilik tekrar verilmiştir (Akyüz 2008; Günay ve Günay 2011). Bu uygulamanın temel amacı, görev ve sorumluluğu bütün üniversite öğretim üyeleri arasında paylaşmak, bilgi ve uzmanlık gerektiren konuları rektörlük ve bakanlığın üzerinden alarak daha kuvvetli bir temele dayandırmak ve işlerde çabukluk ve uzmanlık sağlamak olarak ifade edilmiştir (Ataüenal1998). Ayrıca yasa, Üniversiteler Arası Kurul adıyla yeni bir kurul getirmekte, Millî Eğitim Bakanını üniversitelerin başı kabul etmekte ve bakana; üniversitelerle birlikte diğer bağlı kuruluşları da denetleme yetkisi vermektedir. Üniversiteler Arası Kurula, üniversiteler arasında işbirliğini sağlamak ve üniversitelerin ortak sorunlarını çözmek gibi görevler verilmiştir (Korkut 2003).

1946 yılında yapılan düzenlemeden sonra üniversitelerin yurt çapında yaygınlaştırılması görüşü ağırlık kazanmıştır. 1950-1960 Demokrat Parti döneminde Kıta Avrupası modeli yerine Amerikan modeli benimsenmiştir.

1946 reformuyla üniversiteler yeniden düzenlenmiş, kendi seçtiği organlar eliyle daha demokratik bir kimliğe kavuşmuştur. Ancak bu dönemde, tüm eğitim sisteminde olduğu gibi, yüksek öğretimde de planlama ve denetim eksiklikleri önemli bir sorun hâline gelmiş, üniversitelerle toplum arasında gerekli bütünlük sağlanamamıştır

1950 - 1981 Yılları Arası

1946 yılında yapılan düzenlemeden sonra üniversitelerin yurt çapında yaygınlaştırılması görüşü ağırlık kazanmıştır. 1950-1960 Demokrat Parti döneminde Kıta Avrupası modeli yerine Amerikan modeli benimsenmiştir. Bu doğrultuda 1955 yılında Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi ve İzmir'de Ege Üniversitesi, 1956'da Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1957 yılında ise Erzurum'da Atatürk Üniversitesi kurulmuştur. Kurulan bu üniversitelerden ODTÜ dışındakiler Millî Eğitim Bakanlığına bağlı iken ODTÜ Bakanlar Kurulu tarafından atanan 9 kişilik mütevelli heyet üyesi tarafından yönetilmektedir (Marangoz 2008; YÖK 2005). Tipik bir Amerikan Eyalet Üniversitesi gibi düzenlenen ODTÜ'nün öğretim dili İngilizce olarak belirlenmiş ve diğer üniversitelere kıyasla idari ve mali yönden daha fazla özerklik tanınmıştır (Gürüz 2003).

1946 reformuyla üniversiteler yeniden düzenlenmiş, kendi seçtiği organlar eliyle daha demokratik bir kimliğe kavuşmuştur. Ancak bu dönemde, tüm eğitim sisteminde olduğu gibi, yüksek öğretimde de planlama ve denetim eksiklikleri önemli bir sorun hâline gelmiş, üniversitelerle toplum arasında gerekli bütünlük

sağlanamamıştır (Arslan, 2005).

Türk yüksek öğretim tarihindeki önemli reformlar büyük siyasi olayların bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. 1946 yılından sonra Türkiye'de üniversite yasası üç kez değişmiştir. Bu yasa değişiklikleri askerî yönetimlerin hüküm sürdüğü yıllara rastlamıştır (İnan 1988). Çok partili hayata geçilmesi ile birlikte yapılan reformdan sonra üçüncü önemli reform 1960 yılında gerçekleştirilen askerî müdahalenin ardından yapılmıştır. 1960'da çıkarılan 114 sayılı Yasa ile bir çok öğretim elemanı görevden uzaklaştırılmıştır (Akyüz 2008).

1961'de Türk millî eğitim sistemini bütünüyle kapsayan ve yönlendiren yeni anayasanın kabul edilmesiyle özerklik, geniş bir tanımlamayla anayasaya girmiş, bilimsel ve yönetsel özerkliğe yeni bir biçim kazandırılmıştır. MEB'in üniversitelerin başı olması hükmü kaldırılarak yetkileri üniversitelere ve Üniversiteler Arası Kurula (ÜAK) devredilmiştir (Arap 2010). 1961 Anayasası'ndan sonra 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi, 1971 yılında da Boğaziçi Üniversitesi kurulmuştur.

1968 yılında Fransa'da başlayan ve dünyaya yayılan öğrenci olayları, Türk üniversitelerinde de kendisini göstermiş, bu durum bazı yenileşme gereklerini ortaya koymuştur (Demir 2008). 1973 yılında 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun, yükseköğretime yön vermek amacıyla gerekli inceleme, araştırma ve değerlendirmeleri yapmak ve yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonu sağlamak üzere bir üst kuruluş olarak Yükseköğretim Kurulunun kurulması hükmünü getirmiş, fakat Anayasa Mahkemesi 1975 yılında bu kurulun kuruluş, işleyiş, görev ve yetkileriyle ilgili maddeleri iptal etmiştir (Akyüz 2008; Doğramacı 2007).

1973-1981 arası dönemde Diyarbakır, Eskişehir, Adana, Sivas, Malatya, Elazığ, Samsun, Konya, Bursa ve Kayseri'de on yeni üniversite kurularak ülkemizdeki üniversite sayısı on dokuza yükselmiştir (YÖK 2005).

1981 Yılı ve Sonrası

1980 yılına kadar yükseköğretim sistemi, üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı akademiler, çoğunluğu Millî Eğitim Bakanlığına bir kısmı da diğer bakanlıklara bağlı iki yıllık meslek yüksekokulları ile konservatuvarlar, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri ve son olarak mektupla öğretim yapan YAYKUR olmak üzere beş tür kurum yapılanmasını barındırmaktaydı. Ancak yükseköğretim ile ilgili yapılan reformların en sonuncusu ve en çok tartışılmış olan 1981 reformu da 1980 askerî müdahalesinin hemen ardından 2547 Sayılı Yasa ile yapılmıştır. Bu yasanın en önemli özelliklerinden birisi askerî darbe döneminde üniversitelerden görüş toplanarak Millî Güvenlik Konseyi tarafından hazırlanması ve herhangi bir oylama yapılmaksızın doğrudan Millî Güvenlik Konseyi tarafından kanunlaştırılmasıdır (Bumin Süzen 2011, s. 21; YÖK 2007).

Koordinasyon eksikliğini gidermek ve merkezî bir kurul oluşturmak amacıyla 2547 sayılı Yasa ile farklı kurum yapılanmaları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) adıyla bir kurula bağlanmıştır. Böylece tüm yükseköğretim kuruluşları 27 üniversite içinde toplanmıştır (YÖK, 2007). Üniversitelerin yurt geneline dengeli olarak dağılması ve yükseköğretime erişimin artırılması hedefine yönelik olarak 2006 yılında 15, 2007 yılında 17, 2008 yılında 9, 2010 yılında 8 ve son olarak 2011 yılında 1 olmak üzere toplam 50 adet yeni devlet üniversitesi kurulmuştur. Böylece, üniversiteler yurt genelinde yaygınlaştırılmış ve üniversitesi olmayan il kalmamıştır. 2006-2010 döneminde vakıf üniversitelerinin sayısı da önemli oranda artmış olup, 2012 yılı itibarıyla 65'i vakıf, 103'ü devlet olmak üzere toplam üniversite sayısı 168'e yükselmiştir (Altınsoy 2011, s.99; YÖK2010).

Yükseköğretimde dünyadaki kitleselleşme eğilimi, ülkemizde özellikle 1992 yılından itibaren etkisini göstermeye başlamış ve yükseköğretim kurumu sayısı hızla artırılmıştır. Bu çerçevede, öğrenci sayısı da sürekli artan bir seyir izlemiş ve 1984 yılında 295.098 olan örgün öğretim öğrenci sayısı yaklaşık 8 katına çıkarak 2012

Getirilen bir diğer eleştiri ise 1980'li yılların başlarında üniversiteye öğrenci alımında etkin bir planlamanın olmadığı yönündedir. Ayrıca, bazı üniversitelerin fiziki kapasite sorunu devam etmekte ve bu durum eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

yılında 2.364.382'ye ulaşmıştır (Günay ve Günay 2011; ÖSYM, 2012; Tanrıku 2009).

1981 yılında diğer yıllarda yapılan yasa değişiklikleri ile karşılaştırıldığında yapılanma açısından bazı farklılıkların olduğu dikkat çekmektedir. 1933 yılında herhangi bir üst kurul söz konusu olmadığı hâlde 1946 yılında görev sorumluluğu açısından sınırlı olsa da Üniversiteler Arası Kurul oluşturulmuş 2547 sayılı Yasa ile Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Üniversiteler Arası Kurul olmak üzere üst kurul sayısının artırıldığı görülmektedir (Arslan 2005).

Amacı koordinasyonu ve etkililiği artırmak olan YÖK'ün, kısa ve uzun vadeli planlama sürecinin aksine giderek etkinliğini yitirdiği ve bunun yanı sıra üniversitelerin özerkliğini engellediği yönünde eleştiriler yapılmaktadır (Adem 1988; Özdemir 2005; Tural 2004). Getirilen bir diğer eleştiri ise

1980'li yılların başlarında üniversiteye öğrenci alımında etkin bir planlamanın olmadığı yönündedir. Ayrıca, bazı üniversitelerin fiziki kapasite sorunu devam etmekte ve bu durum eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Son dönemde YÖK, yükseköğretim sistemini yeniden yapılandırmak için çeşitli çalışmalarda bulunmaktadır. Mart 2011'de yapılan bir açıklamada, yükseköğretimin sorunları ve sorunlu alanları için lokal çözüm arayışları yerine, sistemin yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Yapılması düşünülen düzenlemenin çeşitlilik, kurumsal özerklik ve hesap verebilirlik, performans değerlendirme ve rekabet, mali esneklik ve çok kaynaklı gelir yapısı ile kalite güvencesi gibi temel prensipler üzerine kurulması ve sistemin tüm bileşenlerinin bu prensipler ışığında katılımcı bir süreçte geliştirilmesine yönelik olacağı vurgulanmıştır (YÖK 2011). Eylül 2012'de yayımlanan "Yeni Bir Yükseköğretim Yasasına Doğru" başlıklı çalışma, yapılan düzenlemelerle ilgili ayrıntılı bilgi vermekte, öne çıkan eğilimleri ve bazı tartışma başlıklarını özetlemektedir (YÖK 2012). YÖK Yasa Taslağı, 05 Kasım 2012 tarihinde, YÖK Başkanlığınca, görüş ve öneriler için kamuoyunun bilgisine sunulmuştur (YÖK 2012). Son olarak söz konusu yasa taslağının YÖK aracılığıyla MEB'e iletiliği bilinmektedir.

Sonuç

Türk yükseköğretim sisteminde önemli reformlar diğer alanlarda olduğu gibi, cumhuriyetin ilanı ile birlikte yapılmaya başlamıştır.1924'ten itibaren Türkiye'ye birçok yabancı uzman davet edilmiş ve eğitimimizin aksayan yönleri ve çözüm önerilerini ile ilgili raporlar sunmaları istenmiştir. Bu uzmanlardan John Dewey'in önemli tespitlerinden biri, eğitim alanında yurtdışına mesleki alanlarında deneyimli personelin gönderilmesinin dış ülkelerdeki uygulamaları körü körüne taklit edilmesinin önüne geçeceği yönündedir (Bülbul 2009).Bununla birlikte, söz konusu yabancı uzman raporlarında bile Türk eğitim sisteminin kendi insan kaynaklarını kullanarak gelişmesi ve yenileşmesi yönünde görüş belirtilmiştir. Darülfunununu incelemek üzere gelen uzmanlardan Albert Malche'nin de kısa süreli olarak yabancı

öğretmenlere ihtiyaç duyulabileceği ancak asıl kaynağın Türk öğretmenleri olması gerektiği şeklindeki düşünceleri önemlidir (Akdağ 2008).

Türkiye'de, cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar hemen her dönemde yükseköğretimin ve yükseköğretim kurumlarının yapılandırılması için çalışmalar bulunmaktadır.1933 üniversite reformundan sonra Türkiye, yükseköğretim yönetiminde 1946, 1960, 1973 ve 1981 yıllarında olmak üzere dört önemli değişim yaşanmıştır. Bu tarihler aynı zamanda Türkiye siyasi tarihi açısından da önemli tarihlerle örtüşmektedir.

Cumhuriyet döneminden günümüze yükseköğretimde yapılan reform niteliğindeki yasal değişiklikler tarihi süreçte incelendiğinde, bu düzenlemelerin sistemik olmaktan çok biçimsel olduğu görülmektedir. Düzenleme yetkisine sahip olan ilgililerin toplumun tüm kesimlerini tartışmaya katarak daha katılımcı bir anlayışla sorunlara çözüm aradıklarını söylemek zordur. Özellikle üniversitelerin araştırma, eğitim-öğretim ve topluma hizmet gibi önemli sorumlulukları dikkate alındığında yapılan çalışmaların bu üç önemli işleve ne derece hizmet ettiği tartışmalıdır.

Üniversite, adından da anlaşılacağı gibi evrensel nitelikte bir kurumdur. Bu evrensellik, millî ve kültürel değerleri göz ardı etmeyi gerektirmez. Asıl sorun, dünya ile yarışırken kendi millî kimliğini ve değerlerini koruyacak özgün bir modelin ortaya konmasıdır. Yapılan düzenlemelerde daha çok yabancı ülkelerin yükseköğretim sistemleri örnek alınmakta ve Türkiye'nin kendine has dinamikleri gözden kaçırılmaktadır. Bu durum, yapılan bir düzenlemeyi çok kısa sürede

Cumhuriyet döneminden günümüze yükseköğretimde yapılan reform niteliğindeki yasal değişiklikler tarihi süreçte incelendiğinde, bu düzenlemelerin sistemik olmaktan çok biçimsel olduğu görülmektedir.

tartışmalı hâle getirmekte ve yetersiz olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Türkiye'nin gelecek vizyonunu temsil edecek ve taşıyacak lokomotif görevi üstlenen üniversiteler, evrensele ulaşırken bütün ülkelerin deneyimlerinden yararlanmak ancak kendi millî özelliklerini de korumak zorundadır.

Kaynaklar

- ADEM, M. (1988), Yükseköğretimde planlama ve koordinasyon. İçinde Ö. Demirel ve KOÇ, N. (Editörler), *Yükseköğretimde gelişmeler* (s. 151-185). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- AKDAĞ, Ö. (2008), Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitim alanında yabancı uzman istihdamı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 45-77
- AKINTÜRK, T. (1988), Yükseköğretimde başlıca sorunlar. İçinde Ö. Demirel ve N. Koç (Editörler), *Yükseköğretimde Gelişmeler* (s. 51-58). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- ALTINSOY, S. (2011), Yeni devlet üniversitelerinin gelişimi: Sorunlar ve politika önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1 (2), 98-104.
- ARAP, S. K. (2010), Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye'de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 65(1), 1-29. http://www.politics.ankara.edu.tr/eski/dergi/pdf/65/1/3_Arap_Sultan_Kavili.Pdf adresinden 02 Ocak 2012'de alınmıştır.
- ARSLAN, M. (2005), Cumhuriyet dönemi üniversite reformları bağlamında üniversitemizde demokratiklik tartışmaları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 23-49. http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_18/03_arslan.pdf adresinden 02 Ocak 2012'de alınmıştır.
- ATAÜNAL, A. (1998), *Türkiye'de yükseköğretim*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Genel Müdürlüğü.
- SÜZEN, Bumin Z. (2011), *Avrupa Üniversiteler Birliği kurumsal değerlendirme programına katılan Ankara'daki üniversitelerin kurumsal değerlendirme raporlarının incelenmesi* (Yayımlanmış doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- BÜLBÜL, M. (2009), 2000'li yılların eğitim problemlerine 1920'lerden çözüm önerileri: Dewey'den bugüne ne değişti? *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 667-689.
- DEMİR, R. (2008), *Üniversitenin bugünü ve yarını (sorunlar, sorumlular, çözüm önerileri)*. Ankara: Palme.
- DOĞRAMACI, İ. (2007), *Türkiye'de ve dünyada yükseköğretim yönetimi*. Ankara: Meteksan.
- DUNN, W.N. (2003), *Public policy analysis. An introduction*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- GÜNAY, D. ve GÜNAY A. (2011), 1933'den günümüze Türk yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 1-22.
- GÜRÜZ, K. (2003), *Dünyada ve Türkiye'de yükseköğretim: Tarihçe ve bugünkü seok ve idare sistemleri*. Ankara: ÖSYM.
- İNAN, N. (1988), Üniversite ve yükseköğretim kavramı açısından Türkiye'deki gelişmeler, yükseköğretimde değişmeler içinde Ö. Demirel ve N. Koç (Editörler), *Yükseköğretimde gelişmeler* (s.21-51). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- KAVAK, Y. (2011), Türkiye'de yükseköğretimin görünümü ve geleceğe bakış. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1 (2), 55-58.
- KORKUT, H. (2003), Türkiye'de cumhuriyet döneminde üniversite reformları. *Millî Eğitim Dergisi*, (160).
- MARANGOZ, C. (2008), *Çağdaş üniversite*. Ankara: Yarınlar için düşünme platformu eğitim ve kültür.
- ÖSYM, (2012), *Ölçme, seçme ve yerleştirme merkezi 2011-2012 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. http://www.osym.gov.tr/dosya/1-60395/h/1ogrencisay_Ozetteblosupdf adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.

- ÖZDEMİR, S. (2005), Eğitim kurumlarında toplam kalite uygulamalarınınolumsuz etkileyen etmenler. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*,25 (3), 1-23.
- TANRIKULU, D. (2009), *Yükseköğretime erişimin değerlendirilmesi ve Türkiye için politika önerileri* (Yayımlanmış uzmanlık tezi). Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.<http://ekutup.dpt.gov.tr/egitim/dtanrikulu/tez-dtanrikulu.pdf> adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.
- TURAL, N. (2004), *Küreselleşme ve üniversiteler*. Ankara: Kök.
- YAVUZ, M. (2012), *Yükseköğretim yönetiminde dönüşüm ve Türkiye için alternatif yönetim modeli önerisi* (Yayımlanmış uzmanlık tezi). Kalkınma Bakanlığı, Ankara.<http://www.xn--kalknmaufb.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FC4D414E3104A32B4> adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.
- YÖK, (1981), Madde 3/a 1983 değişikliği
- YÖK, (1981), Madde 3/a 2001 değişikliği
- YÖK, (2005), *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- YÖK, (2007), *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara:Yükseköğretim Kurulu.
- YÖK, (2010), *Yükseköğretim üst kuruluşları ve yükseköğretim kurumları saklama süreli standart dosya planı*. <https://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr/> adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.
- YÖK, (2011),*Yükseköğretimin yeniden yapılandırılmasına dair açıklama*. <http://yeniyasa.yok.gov.tr/?page=yazi&c=90&i=103> adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.
- YÖK, (2012), *Yeni bir yükseköğretim yasasına doğru*.<http://yeniyasa.yok.gov.tr/?page=yazi&c=90&i=104> adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.
- YÖK, (2012), *Yeni yasa taslağı önerisi*.<http://yeniyasa.yok.gov.tr/?page=yazi&c=90&i=105> adresinden 03 Ocak 2012 tarihinde alınmıştır.